

اولین کنش دیپلماتیک دولت جدید گفت‌وگو با نخست‌وزیر قطر بود؛ نماینده واسطه مهم منطقه‌ای

بازی با مهره سفید

اولین سفر یک مقام خارجی بعد از استقرار وزیر خارجه دولت چهاردهم، به نام مقامات قطری ثبت شد. روز گذشته شیخ محمد بن عبدالرحمان آل ثانی، وزیر خارجه ونخست‌وزیر قطر وارد تهران شد و ابتدا با عباس عراقچی دیدار کرد. قطری‌ها به‌عنوان بازیگر میانجی در منطقه، نقش آفرینی‌های پرزنگی در سال‌های اخیر در روابط خود با ایران داشتند و به نظر می‌رسد این سفر هم برای میانجی‌گری میان ایران و کشورهای اروپایی در مورد تحولات منطقه صورت خواهد گرفت. در نخستین ساعات روز گذشته رسانه‌های خارجی اعلام کردند، مذاکرات آتش‌بس در قاهره به نتیجه نرسیده است، علاوه‌براین حزب‌الله لبنان در پاسخ به ترور فراد الشکر حملاتی به برخی از مراکز رژیم در حیفا داشت که ازجمله آنها حمله به واحد ۸۲۰۰ بود. سید حسن نصرالله البته در صحبت‌های خود گفت، بسته به شرایط منطقه این تنها پاسخ حزب‌الله به رژیم نخواهد بود. در چنین شرایطی احتمال پاسخ ایران به رژیم بعد از ترور هنیه اهمیت بیشتری پیدا کرده و نگرانی‌ها بعد از شکست مذاکرات به اوج خود رسیده است. به نظر می‌رسد یکی از محورهای مهم سفر مقامات قطری، تلاش برای جلوگیری از پاسخ ایران به رژیم با کم کردن شدت آن خواهد بود. جدای از این، تقویت روابط دوجانبه کشورها بعد از استقرار دولت جدید نیز ازجمله موضوعاتی است که در جریان این سفر مورد توجه دوطرف قرار خواهد گرفت.

❖ **قطر؛ بازیگر پیچیده منطقه**

رفتار قطری‌ها در مواجهه با مناسبات منطقه‌ای در سال‌های اخیر، بر کنترل تنش‌ها و میانجی‌گری در چالش‌های منطقه‌ای استوار بوده است. مقامات قطری در این مدت تلاش کردند نقش خود را به‌عنوان میانجی‌گر در کنترل و ثبات منطقه، ایفا کنند. همین هم باعث شد ردپای قطر در تمام معادلات پیچیده منطقه‌ای دیده شود. رفتار قطری‌ها حتی در مواجهه با غزه نیز حائز توجه است. قطری‌ها بزرگ‌ترین حامی مالی مردم غزه هستند اما در عین حال اولین کشوری بودند که روابط تجاری خود با رژیم صهیونیستی را برقرار کردند. حالا نیز یکی از بازیگران تاثیرگذار در مواجهه با بحران غزه هستند و در این راستا توانسته‌اند گوی سبقت را از دیگر کشورهای بزرگ عربی مثل عربستان بریابند. نقش قطری‌ها در مواجهه با ایران و در جریان مذاکرات با طرف اروپایی و غربی هم حائز توجه است. در آخرین نمونه نیز جریان مبادله ۵ زندانی دوتابعیتی و آزادی پول‌های بلوکه شده، از کانال قطر دنبال شد. به بهانه سفر اخیر وزیر خارجه قطر به ایران و پیامی که این مقام قطری برای ایران خواهد داشت با حسن‌هانی‌زاده، سیدرضا صدرالحسینی و ابوالفضل ظهروند، کارشناسان بین‌الملل گفت‌وگو کردیم که در ادامه می‌خوانید.

صدرالحسینی: دیپلماسی فعال قطر در رقابت با عربستان

به نتیجه برسانند. قطر از موضع جمهوری اسلامی درخصوص مجازات و خونخواهی از میهمان شهید، اسماعیل هنیه مطلع است و قطعاً در ارتباط با این موضوع نظرات مقامات ارشد جمهوری اسلامی را جلب کرده و اطلاعات کافی دارد. ضمناً با توجه به عدم موفقیت مذاکرات قاهره که از قبل و در زمان گفت‌وگوها هم کاملاً مشخص بود، زیرا یک طرف این مجادلات یعنی حماس در این مذاکرات شرکت نکرده بود، به همین خاطر قطر در ارتباط با موضوع خونخواهی و مساله‌ای به نام مجازات وارد گفت‌وگو با مقامات جمهوری اسلامی نخواهد شد بلکه در ارتباط با سرنوشت مردم غزه و فلسطین مقامات دو کشور می‌توانند مواضع نزدیک خود را نزدیک‌تر کرده و در دولت چهاردهم به نتایج منطقی و مستدل درخصوص اسحاق حق فلسطینی‌ها برسند.»

تعامل برد برد ایران و قطر

صدرالحسینی معتقد است نقش پرزنگ قطر در میانجی‌گری، به

هانی‌زاده: قطر؛ چکش تعادل منطقه

کشورهای اروپایی بود که این پیام منتقل شد اما ایران به صورت مستقل عمل خواهد کرد. پاسخ ایران مساله حیثیتی است و به تصمیم مقامات نظامی و سیاسی ایران بستگی دارد، به این منظور که رژیم صهیونیستی با ترور اسماعیل هنیه، استقلال و تمامیت ارضی ایران را مخدوش کرد و این یک نقض آشکار قوانین بین‌المللی و نقض حاکمیت ایران تلقی خواهد شد و ایران پاسخ قاطع خواهد داد اما زمان آن به شرایط منطقه و شرایط جهانی بستگی دارد.»

قطر؛ حلقه اتصال ایران با غربی‌ها

هانی‌زاده در ادامه درباره اینکه دولت جدید می‌بایست چه موضوعاتی را در مواجهه با قطر در دستور کار قرار دهد، نیز توضیح داد: «عباس عراقچی وزیر خارجه جدید، تجربه‌گران‌سنگی درمذاکرات منطقه‌ای و بین‌المللی دارد و لذا از وجود قطر به‌عنوان حلقه اتصال در رابطه با برجام بین ایران و آمریکا وسه کشور اروپایی استفاده می‌شود. قطر جایگاه ممتازی برای به حرکت درآوردن توافقنامه برجام دارد و شخصیت ولایی برای ایجاد حلقه ارتباطی بین ایران و کشورهای ۱۰۴ دارد و به همین دلیل در آینده‌از مذاکره بین ایران و قطر برای ایجاد سازوکارهای جدید توافقنامه برجام استفاده خواهد شد و قطر می‌تواند پیام‌رسان ایران و کشورهای اروپایی و آمریکا در رابطه با برجام باشد.» هانی‌زاده درباره اینکه ممکن است پیام‌هایی درباره برجام بین دوطرف ردوبدل شود، نیز گفت: «احتمالاً به‌خاطر اینکه ایران پاسخ اسرائیل را ندهد، اروپا و آمریکا بخواهند مشوق‌هایی به ایران در رابطه با برجام بدهند و این احتمال هم وجود دارد که وزیر خارجه قطر حامل یک سلسله مشوق‌های اروپایی و آمریکاد در رابطه با لغو برخی از تحریم‌های اعمال شده علیه ایران باشد.»

میانجی‌گر متعادل منطقه

هانی‌زاده درباره سابقه روشن قطر در میانجی‌گری‌های منطقه‌ای گفت: «قطر کشوری است که سیاست متعادلی در منطقه دارد و به‌عنوان چکش تعادل منطقه، شناخته می‌شود؛ هم بین ایران و کشورهای حوزه خلیج‌فارس و هم بین ایران و آمریکا و کشورهای اروپایی و هم بین محور مقاومت و اسرائیل. درواقع نقش چندگانه قطر در معادلات منطقه‌ای و بین‌المللی بسیار پیچیده است، به‌دلیل ارتباطی که قطر با اکثر کشورهای منطقه و جهان دارد. لذا کشوری است که علی‌رغم وسعت جغرافیای کوچک آن، نقش پرزنگی در حل مناقشات منطقه‌ای دارد. لذا به‌عنوان حلقه ارتباطی منطقه‌ای عمل می‌کند. به نظر می‌رسد تلاش قطر بر این است که نقش عربستان را به‌عنوان بزرگ‌ترین کشور عضو شورای همکاری خلیج‌فارس، کم‌رنگ‌تر کند و بتواند جایگاه خود را در منطقه و جهان از طریق میانجی‌گری بین طرف‌های درگیر ارتقا بدهد. قطر درون‌سختی را در چالش با عربستان پشت سر گذاشت. عربستان بازیگر غربی جدیدی علیه قطر داشت ولی با شکست مواجه شد و این کشور با دیپلماسی فعال و اعتدال‌گرایی خود توانست عربستان را منزوی کند و از فضای محاصره عربی خارج شود و لادن در تلاش است جایگاه خود را ارتقا بدهد و به‌عنوان یکی از بازیگران مهم منطقه‌ای در سطح جهان ظاهر شود.»

اولین کنش دیپلماتیک دولت جدید گفت‌وگو با نخست‌وزیر قطر بود؛ نماینده واسطه مهم منطقه‌ای

بازی با مهره سفید

خاطر توجه ویژه این کشور به دیپلماسی عمومی میسر شده و گفت: «ویکرد قطر با توجه به درآمد قابل توجه این کشور و توجه ویژه به رسانه و دیپلماسی عمومی و همچنین، رقابت با کشورهای عربی منطقه ازجمله عربستان این موقعیت را برای این کشور به وجود آورده و با توجه به جایگاه ویژه جمهوری اسلامی در منطقه، قطر توانسته به خوبی تشخیص دهد که با کدام کشور و با کدام قدرت در منطقه می‌تواند به نتایج مطلوب در حوزه سیاست بین‌المللی و منطقه‌ای خود برسد. در این خصوص به نظر می‌رسد قطر توانسته کشوری که در موضوعات مختلف دیدگاه‌های مشترک خوبی با هم دارند را پیدا کند و در این حوزه سعی کند نزدیک‌ترین رابطه را با جمهوری اسلامی در مقایسه با دیگر کشورهای عربی داشته باشد. باید به این نکته توجه داشته باشیم که جمهوری اسلامی کمال موافقت را با این ارتباط داشته و درحقیقت دوطرف در یک توافق کارشناسی قابل اعتماد و اطمینان برای مقامات ارشد کشور خودشان، در حال گسترش دادن این تعاملات هستند.»

قطر، ورودی به پاسخ ایران به رژیم نخواهد داشت

صدرالحسینی درباره پیام احتمالی قطری‌ها درباره پاسخ ایران هم گفت: «پاسخ ایران برای همه مجامع بین‌المللی و حقوقی و سیاسی، روشن و شفاف است. درحال حاضر در منطقه تعدادی پرونده وجود دارد که هرکدام راه حل‌های خود را پییمایش می‌کند. اقدامی که حزب‌الله انجام داد از موضوع خونخواهی و مجازات‌تورویسم دولتی رژیم صهیونیستی که در جمهوری اسلامی مرتکب شد، مجزاست و به‌نظر می‌رسد اطلاعات و عقلانیت مقامات سیاسی ارشد قطر به میزانی است که اطلاعات و درخواست نامعقولی از جمهوری اسلامی نداشته باشند، چون در ارتباط با این موضوع از روز بعد از شهادت هنیه به‌عنوان میهمان عزیز ایرانیان، پاسخ‌های لازم توسط مقامات ارشد کشور به‌صورت عمومی و در گفت‌وگوهای عمومی مطرح شد و موضع حق جمهوری اسلامی در تنبیه سخت مجرمان‌تورویست به‌سمع و نظر آنها رسیده است. به‌نظر می‌رسد که قطر در این رابطه پاسخ جمهوری اسلامی را به‌خوبی می‌داند و قطعاً ورودی به این موضوع برای منصرف کردن جمهوری اسلامی نخواهد داشت.»

ظهروه‌وند: بازی قطری‌ها بیرون از چالش‌های منطقه‌ای

این رژیم چقدر شکننده و آسیب‌پذیر است؛ هرچند سانسور کردند. بی‌شک اگر جریان مقاومت با محوریت ایران وارد عمل شود، تغییرات معادلات عمیق‌تر از آن چیزی خواهد بود که در تصور رژیم صهیونیستی و آمریکا می‌تواند بگذرد.»

عضو کمیسیون امنیت ملی درباره رویکرد قطری‌ها در حمایت از غزه و همچنین برقراری ارتباط با رژیم گفت: «گرایش قطری‌ها به لحاظ نوع تفکر هم به‌سمت اخوان‌المسلمین است، آنها در سال‌های اخیر حامی و کمک‌کننده به فلسطینی‌ها بوده‌اند. خانواده‌های رهبران فلسطینی هم معمولاً در قطر استقرار داشته و دارند. از سوی دیگر قطر جایگاه خوبی هم بین کشورهای حوزه خلیج‌فارس دارد و ذخایر عظیم گازی اش سبب شده شرکت‌های بزرگ نفتی انحصارم‌بازگاری‌های سنگینی کنند. قطر بازیگر خوبی بوده و سعی کرده تعادل را در روابطش با جریان فلسطین و منطقه و ایران و آمریکا حفظ کند و زمینه را برای نقش آفرینی اش فراهم کرده است. در حالی‌که ما این موضوع را در قبال عربستان و امارات نمی‌بینیم. اماراتی‌ها همواره به‌صورت پنهان کنار رژیم صهیونیستی بوده‌اند و اگر طرحی هم در زمان ترامپ با عنوان آبراهم دنبال می‌شد، این امارات بود که هیات فرستاد و رسماً با رژیم صهیونیستی ارتباط برقرار کرد. درصورتی‌که قطر چنین کاری را نکرده و موضع مناسبی را در جهان عرب برای خودش مدیریت کرده و آن را حفظ کرده است. این دست‌قطر را باز گذاشته و سخاوتمندانه هم کمک کرده است. یعنی تنها کشوری است که در جهان عرب روابط بسیار قابل اعتماد و خوبی را با مردم فلسطین و کرانه باختری داشته و اگر هم در تعامل با رژیم صهیونیستی قرار گرفته به‌عنوان یک واسطه و رابط این نقش را تعریف کرده، نه بیشتر. اینها در مجموع زمینه را برای قطر فراهم کرده که بتواند یک رابط و واسطه خوبی برای طرف‌های درگیر باشد. ضمن اینکه اشاره کردم گرایش هم از لحاظ فکری به‌سمت جریان اخوانی در منطقه است که حتی با عربستان و امارات و شاید با السیسی در تعارض قرار می‌گیرد. بنابراین رقابت نسبت به سایر کشورهای حوزه خلیج‌فارس و اتحادیه عرب نقش برجسته و درخوری دارد.»

ظهروه‌وند معتقد است همان روابط گرم و نسبت‌فعال‌ه‌ای که ما با دولت قبل داشتیم، جریان دارد و چالش خاصی نداریم. او در این باره افزود: «پارس جنوبی هم حوزه مشترک گازی ماست و همواره با قطری‌ها همکاری و رایزنی خوبی داشتیم و این می‌تواند ادامه پیدا کند. ما نسبت به سایر کشورهای حوزه خلیج‌فارس، کمترین موضوع اختلافی را داریم. قطری‌ها هم از یک منش و روش خوبی برخوردار بوده‌اند. من فکر می‌کنم اگر همین مسیر را داشته باشیم و رفت و آمد مانده فعالیت را باشد، خوب است. قطر در برخی جنبه‌ها از عمان هم جلوتررفت و نقشی که عمان بازی می‌کرد، الان قطر همان نقش را در موضوع گفت‌وگوهای غیرمستقیم بریدن و آوردن پیام با طرف آمریکایی ایفا می‌کند. بنابراین من فکر می‌کنم نیاز به اتفاق خاصی نیست و صراحت‌لهجه در دولت چهاردهم هم می‌تواند خیلی کارساز باشد. قطری‌ها هم نشان داده‌اند که می‌توانند مطالب را خوب منتقل کنند. انتقال این مواضع و دیدگاه‌ها به طرف مقابل به‌خصوص آمریکا خودش یک هنر ظریف است.»

ابوالفضل ظهروه‌وند، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس معتقد است سفر هیات قطری به تهران می‌تواند حول دو محور صورت گیرد. او در این باره توضیح داد: «یکی تحت عنوان روابط دوجانبه صورت می‌گیرد که این دید و بازدیدها در آستانه شروع به کار دولت چهاردهم، ازجمله هستای ایرانی عراقچی قابل توجه است که مروری بر روابط دوجانبه، که در آینده موجبات گسترش روابط دو کشور را فراهم می‌کند، داشته باشیم. مساله دیگری که وجود دارد این است که قطعاً قطر گزارشی را از مذاکرات آتش‌بس در غزه را به طرف تهرانی منتقل کند که این مساله برای طرف قطری خیلی مهم است، چون انتظار داشتند به نتیجه برسند که با کارشکنی دولت جنایتکار رژیم صهیونیستی و شخص نتانیاهو، قابل پیش‌بینی بود. بنابراین قطری‌ها هم از وقوع یک درگیری فراگیر نگران هستند که قطعاً از چند جنبه روی حوزه خلیج‌فارس هم اثر می‌گذارد؛ یکی اینکه دولت‌های عربی مجبورند نقش خود را شفاف کنند که بالاخره با رژیم صهیونیستی هستند یا با ملت فلسطین و جهان عرب، این خود یک پارادوکس است که قطری‌ها همواره بیرون این چالش‌ها بازی کرده‌اند و بازی می‌کنند و هم دست‌شان را زیر ساطور آمریکا و رژیم صهیونیستی است. از طرفی هم به‌هرحال ارتباطشان را در محیط عرب جست‌وجو می‌کنند که اگر اتفاقی بیفتد نشان در منطقه از دست می‌رود و ناگزیر می‌شوند در یک سمت بایستند و هر سستی که باشد، برایشان دردسرساز می‌شود و مشکل پیدا می‌کنند و ایران هم یک هشدار به کشورهای منطقه داده بود که اگر درگیری بین ایران و رژیم صهیونیستی و آمریکایی‌ها پیش آمد، نباید مانع‌تراشی کنند و نقشی به‌نفع رژیم صهیونیستی و آمریکابازی کنند مثل نقشی که در وعده صادق ۱ در اردن اتفاق افتاد و نقشی که عربستان و امارات در خلال این ۱۰ ماه در رساندن کمک به رژیم صهیونیستی بازی کردند، درواقع در مقابل تحکرات یعنی‌ها و جریان مقاومت قرار گرفتند.»

قطر؛ تنها کشور عرب نقش آفرین در بحران غزه

ظهروه‌وند در ادامه مطرح شدن موضوع برجام در این سفر ابعید دانست و گفت: «البته این سفر می‌تواند حامل پیامی از طرف آمریکا باشد که بخواهند درخواست کنند ایران «وعده صادق ۲» را اجرا نکند یا توجهی کند. آمریکایی‌ها خیلی تلاش کردند به راه‌حل برسند و نتانیاهو مانع شد. این می‌تواند یک پیام باشد و همچنین پیامی هم متقابلاً از سمت ایران داشته باشد. ممکن است این اتفاقات در این سفر رخ دهد. تصور من این است که آمریکایی‌ها بیشتر نگرانند، چون می‌دانند شاید در وهله اول اینها کنار رژیم صهیونیستی بایستند که خواهند ایستاد اما شروع این بحران، پایانی در سمت اراده آمریکا نخواهد داشت و پایان آن توسط مردم منطقه و جریان مقاومت رقم می‌خورد. برای خود آمریکایی‌ها قابل تصور نیست که با وقوع وعده صادق ۲، رژیم صهیونیستی چه وضعیتی پیدا خواهد کرد. من فکر می‌کنم اقدامی که حزب‌الله دو روز پیش انجام داد، درس بزرگی به رژیم صهیونیستی داده و نشان داد